

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/75/2019
Identifikačné číslo spisu: 1112202447
Dátum vydania rozhodnutia: 29.04.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Daniela Švecová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1112202447.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu N. Y., nar. XX. X. XXXX, bytom v X., Č. N. XXX, zastúpeného JUDr. Petrom Váčokom, advokátom v Bratislave, Vázovova 9/a, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 1523/71, o zaplatenie náhrady škody a nemajetkovej ujmy, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 25 C 27/2015, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 19. júna 2018 sp. zn. 5 Co 109/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 19. júna 2018 sp. zn. 5 Co 109/2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom (ďalej len „odvolací súd“) z 19. júna 2018 sp. zn. 5 Co 109/2018 potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) z 30. novembra 2017, č. k. 25C 27/2015-268, v napadnutej (vyhovujúcej) časti, ktorým tento súd žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobcovi majetkovú škodu v sume 2.736,06 €, nemajetkovú ujmu v sume 26.815 €, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu (100%). Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s právnym názorom súdu prvej inštancie, na závery ktorého poukázal, a podľa ktorého je žaloba dôvodná. Výsledkami vykonaného dokazovania bolo preukázané, že na základe rozhodnutia o začatí trestného stíhania - uznesenia vyšetrovateľa Úradu justičnej a kriminálnej polície v Nitre, ČVS: KRP-16/OVK-NR-2006 z 8. 3. 2006, bolo voči žalobcovi vznesené obvinenie pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. d/, ods. 3 písm. c/ Trestného zákona. Pred vznesením obvinenia bol žalobca zadržaný (z dôvodov uvedených v ustanovení § 71 ods. 1 písm. a/ a c/ Trestného poriadku), a následne - na základe uznesenia Okresného súdu v Nitre z 10. 3. 2006, sp. zn. 4Tp 34/2006, bol vzatý do väzby, ktorá trvala od 7. 3. 2006 do 5. 11. 2007, kedy bol na základe uznesenia Krajskej prokuratúry v Nitre z 5. 11. 2007, č. k. Kv 14/2006-471 z väzby prepustený (§ 79 ods. 1 Trestného poriadku). V konaní pred súdom bol žalobca spod obžaloby oslobodený rozsudkom Okresného súdu Nitra zo 7. 3. 2011, sp. zn. 21 T 16/2008, lebo skutok, ktorý mu bol kladený za vinu, nebol trestným činom. Na základe odvolania prokurátora Krajský súd v Nitre

uznesením z 9. 2. 2012, sp. zn. 4 To 3/2012 rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie za účelom doplnenia dokazovania. Po jeho doplnení Okresný súd Nitra rozsudkom z 30. 4. 2012 žalobcu znova spod obžaloby oslobodil. Na odvolanie prokurátora Krajský súd v Nitre uznesením z 20. 6. 2013 sp. zn. 4 To 55/2013 opäť zrušil rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len v časti týkajúcej sa spoluobvineného J. U. a oslobodzujúci výrok voči žalobcovi zostal nedotknutý. Vyššie citované rozhodnutia o vznesení obvinenia, vzatí do väzby a predchádzajúcim zadržaní súdy považovali za nezákonné so zreteľom na výsledok trestného konania vo vzťahu k žalobcovi, keď jeho skutok nebol trestným činom.

2. V príčinnej súvislosti s vydaním týchto nezákonných rozhodnutí žalobcovi vznikla tak skutočná škoda, ako aj nemajetková ujma. Žalobca včas požiadal žalovanú o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, ale bezvýsledne. Preto sa po uplynutí šesťmesačnej lehoty obrátil so svojím nárokom na príslušný súd.

3. Skutočnú škodu súdy zistili v nákladoch na obhajobu v trestnom konaní, ktoré boli v súdnom konaní špecifikované a boli vynaložené v príčinnej súvislosti s uznesením o vznesení obvinenia, lebo smerovali k odstráneniu nežiaducich právnych následkov tohto rozhodnutia. Rozsah nákladov súdy ustálili na 2.716,51 € (434,88 + 78,88 + 92,48 + 35,46 + 443,65 + 1631,16). Odvolací súd zdôraznil (bod 21), že pri posudzovaní tohto nároku bolo treba zohľadniť skutočnosť, o akú sumu sa majetok žalobcu zmenšil v príčinnej súvislosti s vedením trestného stíhania voči jeho osobe. V tejto súvislosti poukázal aj na Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) zo 6. 2. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 38/2006, v ktorom ústavný súd vyložil zmysel a účel ustanovenia § 18 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) a dospel k záveru, že ústavne konformný je taký výklad tejto právnej úpravy, v zmysle ktorého treba odškodniť aj nárok na úhradu nákladov konania vynaložených na oslobodenie spod obžaloby, či na zastavenie trestného stíhania. Odvolací súd tiež dodal, že výzva súdu na riadne špecifikovanie uplatneného nároku nemôže predstavovať žiadne nabádanie poškodeného na uplatnenie si jemu nepatriacich práv, resp. porušenie zásady rovnosti strán pred súdom.

4. Existenciu nemajetkovej ujmy súdy ustálili na základe výpovedí svedkov, ktorí potvrdili negatívny dopad výkonu väzby na osobnostné práva žalobcu - na jeho dobrú povesť, rodinný, pracovný a spoločenský život, ktorý považovali za taký intenzívny a závažný, že iné zadosťučinenie nie je postačujúce. Pri určení jej rozsahu vychádzali zo sumy 35 € za deň, čo pri trvaní väzby 609 dní predstavuje 21.315 €, ktorú súd prvej inštancie považoval za primeranú (609 x 35). V rámci tohto nároku súdy osobitne zohľadnili aj samotnú dĺžku trestného konania v trvaní viac ako 7 rokov, čo negatívne ovplyvnilo najmä psychiku žalobcu a spôsobilo mu to aj nemožnosť zamestnania sa. Tieto okolnosti súdy považovali za dôvod na zvýšenie nároku na nemajetkovú ujmu o ďalších 5.500 €, pričom z tohto posudzovania vylúčili výšku nemajetkovej ujmy vzniknutej v súvislosti s obmedzením osobnej slobody; celková výška priznanej sumy z titulu nemajetkovej ujmy tak predstavuje 26.815 € (21.315 + 5500). Odvolací súd zdôraznil, že z rozhodnutia súdu prvej inštancie nevyplýva, že by výšku náhrady nemajetkovej ujmy robil závislou na ušlom zisku žalobcu, resp. skutočnej škode, ako to nesprávne interpretovala žalovaná.

5. Námietku žalovanej spočívajúcu v tom, že náhrada nemajetkovej ujmy nemôže byť v zmysle § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom od 1. 1. 2013 vyššia ako náhrada poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu súdy považovali za nedôvodnú, lebo rozhodnutia, ktorými bola žalobcovi spôsobená predmetná škoda (uvedené v bode č. 1.) boli vydané pred účinnosťou zákona č. 412/2012 Z. z., ktorým bol novelizovaný zákon č. 514/2003 Z. z. a obmedzená výška tejto náhrady. Takýto prístup by popieral princíp úplného odškodnenia, spôsobil by neprípustné odňatie už existujúceho práva, zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu a bol by porušením zákazu retroaktivity [uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „odvolací súd“) zo 16. 3. 2016 sp. zn. 7 Cdo 262/2015] a súdy konštatovali, že nemali dôvod odchýliť sa od právneho názoru, ktorý bol vyslovený v citovanom rozhodnutí najvyššieho súdu. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na nutnosť

rozlišovania pravej a nepravej retroaktivity a uzavrel, že podľa výkladu žalovanej by došlo k pravej retroaktive novej právnej úpravy vo vzťahu k nárokom, ktoré vznikli pred jej účinnosťou, čo je v rozpore s legitímnym očakávaním žalobcu.

6. Odvolací súd považoval za nedôvodnú aj ďalšiu námietku žalovanej (uvedenú v odvolaní) spočívajúcu v tom, že žalobca si väzbu zapríčinil sám, keď prispel k tomu, že trestné stíhanie proti nemu bolo, či muselo byť začaté, teda, že jeho konanie bolo dôvodom k začatiu trestného stíhania proti nemu alebo musel byť vzatý do väzby. V tejto súvislosti odvolací súd uviedol, že takýto dôvod nemožno hľadať v konaní, ktorým poškodený mal naplniť skutkovú podstatu trestného činu, pre ktorý bol stíhaný, ale v inom jeho konaní, predovšetkým v jeho postoji k orgánom činným v trestnom konaní, v uvádzaní nepravdivých údajov, či v predstieraní, že voči nemu sú dané dôvody na trestné stíhanie, ktoré objektívne neexistovali. Podmienka (resp. záver), že poškodený si sám zavinil obvinenie, nie je naplnená už tým, že sa dopustil skutku, pre ktorý bolo trestné stíhanie voči nemu začaté.

7. Odvolací súd sa zaoberal aj tým, či súd prvej inštancie svojím postupom neodňal žalovanej možnosť konať pred súdom a dospel k záveru, že k takejto vade v konaní na súde prvej inštancie nedošlo. Predovšetkým zdôraznil, že súd prvej inštancie sa riadne vysporiadal so všetkými skutočnosťami relevantnými pre rozhodnutie predmetnej veci a poukázal na existujúcu judikatúru ústavného súdu (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 115/03).

8. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu v časti, ktorou odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorou tento súd žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobcovi nemajetkovú ujmu v sume 26.815 € a povinnosť nahradiť žalobcovi aj trovy konania, podala dovolanie žalovaná. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že odvolací súd jej svojím nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ako aj z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP).

9. Prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP žalovaná videla v tom, že odvolací súd sa nevyjadril k jej námietkam uvedeným v odvolaní, ktoré si (podľa jej názoru) vyžadovali osobitnú pozornosť odvolacieho súdu a spočívali v nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie. Výtýkala, že odvolací súd sa nevysporiadal s jej viacerými pre vec podstatnými a závažnými námietkami a neposkytuje požadované zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie veci, pričom poukázala aj na rozhodnutie najvyššieho súdu z 3. 12. 2015 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2016 (vydané ešte v súvislosti s § 237 ods. 1 písm. f/ zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v platnom znení).

10. Prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP žalovaná odôvodnila tým, že odvolací súd nesprávne posúdil právnu otázku, konkrétne výšku náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú považovala za takú, ktorá je v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. Totiž, podľa tejto praxe už aj pred účinnosťou zákona č. 412/2012 Z. z., ktorým bol novelizovaný zákon č. 514/2003 Z. z., boli zavedené určité limity poskytovanej náhrady tejto nemajetkovej ujmy, ako je to zrejmé z rozhodnutia sp. zn. 6 MCdo 15/2012, pri súčasnom porovnaní s právnou úpravou náhrady poskytovanej osobám poškodeným násilnými trestnými činmi. Tento odklon súdy nevysvetlili v kontraste s rozdielnymi rozhodnutiami, a tak nenaplnili požiadavky ústavného práva na spravodlivý proces. Odvolací súd sa z tohto hľadiska vecou nezaoberal, čím znemožnil žalovanej uskutočniť jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a tým bol naplnený aj dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Tento postup je v rozpore aj s rozhodnutím ústavného súdu z 12. 12. 2007, sp. zn. I. ÚS 110/2007.

11. Žalovaná zdôraznila, že jej odvolacia námietka teda nesmerovala k posúdeniu možnosti aplikácie ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom od 1. 1. 2013 na predmetný prípad,

ale mala za cieľ odstrániť nedostatok rozhodnutia súdu prvej inštancie spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení veci, ktorého sa dopustili súdy tým, že vyššie uvedenú súdnu prax nezohľadnili. Poukázala na vývoj ustanovenia § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. a zdôraznila, že u žalobcu nemohlo vzniknúť legitímne očakávanie na základe limitácie tejto náhrady (či už minimálnej alebo maximálnej). Na túto skutočnosť poukázala v priebehu konania, ale s touto námietkou sa odvolací súd nevysporiadal a svoje rozhodnutie odôvodnil výhradne argumentáciou o neprípustnosti retroaktivity právnej normy. Novelizácia zákona č. 514/2003 Z. z. uskutočnená zákonom č. 412/2012 Z. z. je len odrazom predchádzajúcej judikatúry najvyššieho súdu, a tiež aj judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. V tejto súvislosti poukázala aj na rozhodnutie najvyššieho súdu z 24. 7. 2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018. Nemajetkovú ujmu (priznanú súdmi) považovala žalovaná za neprimeranú v kontexte s ustálenou súdnu praxou. Trvala na tom, že súdy pri rozhodovaní o jej výške nezohľadnili všetky relevantné skutočnosti konkrétneho prípadu, najmä kritériá vyplývajúce z predchádzajúcich rozhodnutí najvyššieho súdu, a tiež aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, a že náhrada nemajetkovej ujmy by nemala byť neprimeraná iným finančným kompenzáciám. Poukázala aj na názor ústavného súdu vyslovený v rozhodnutí z 3. 11. 2006, sp. zn. III. ÚS 192/2006, podľa ktorého „ak súd rieši právnu otázku (tú istú alebo analogickú), ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, nekoná v súlade s princípom právnej istoty v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy a môže tým porušiť aj právo účastníka súdneho konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy“. Napokon uviedla, že pri zohľadnení zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, v znení neskorších predpisov, by žalobcovi mohla byť priznaná najvyššia výška z titulu nemajetkovej ujmy v sume 12.613, 50 € a súdmi priznaná suma je násobne vyššia.

12. Žalobca navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalovanej ako neprípustné odmietol (§ 447 písm. f/ CSP), resp. aby ho ako nedôvodné v zmysle ustanovenia § 448 CSP zamietol, lebo dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny (resp. z dôvodu, že dovolanie nie je dôvodné).

13. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné, že bolo podané v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), podala ho účastníčka konania, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), a že spĺňa náležitosti stanovené zákonom (§ 428 CSP).

14. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

15. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

17. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým,

že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

18. V predmetnej veci dovolací súd predovšetkým posudzoval prípustnosť dovolania z hľadísk uvedených v ustanovení § 420 CSP t. j., najmä z hľadiska existencie vady, na ktorú poukazovala dovolateľka, teda či súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP).

19. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

20. Právo účastníka na určitú kvalitu súdneho konania najmä jeho právo na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je súčasťou práva na spravodlivý proces. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Toto právo patrí medzi základné atribúty spravodlivého súdneho procesu, ktorá skutočnosť jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej na taký argument strany sporu, ktorý je pre rozhodnutie podstatný a rozhodujúci, sa vždy vyžaduje špecifická odpoveď (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Rovnako aj podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu SR (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04) „súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR je aj právo účastníka na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany; t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takémuto uplatneniu“. Treba zdôrazniť, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné.

21. V predmetnej veci z odôvodnení rozhodnutí súdov nižšieho stupňa vyplýva, že sudy pri určení výšky nemajetkovej ujmy za čas väzby vychádzali zhodne (ako súd prvej inštancie, tak aj odvolací súd) zo sumy 35 € denne. O tejto sume uvádzajú, že k nej dospeli porovnaním s výškou tejto náhrady v iných obdobných sporoch a tiež aj v iných štátoch Európskej únie, pričom poukázali na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 2357/2010. Samotný nárok žalobcu na nemajetkovú ujmu sudy podrobne odôvodnili a vychádzali z názoru, že je dôvodný predovšetkým so zreteľom na okolnosti, za ktorých došlo k výkonu väzby žalobcu, jej trvanie a tiež aj na následky, ktoré u žalobcu výkon väzby spôsobil v rozličných sférach jeho života. I keď konštatovali, že pri ustálení výšky tohto nároku vychádzali aj z rozhodnutí vydaných v iných obdobných sporoch, konkrétne neuviedli žiadne také rozhodnutia. Jediné rozhodnutie, na ktoré sudy pri stanovení výšky nemajetkovej ujmy poukázali, je citované rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky. Sudy nielenže neuviedli na podporu odôvodnenia primeranosti výšky nemajetkovej ujmy žiadne rozhodnutie, ktoré by spadalo pod pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu, ale neuviedli žiadne rozhodnutie dovolacieho súdu, ktoré by sa predmetnou otázkou zaoberalo, čím zaťažili napadnuté rozhodnutie vadou zmätočnosti, spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia.

22. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že do ustálenej praxe dovolacieho súdu, v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané

civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (viď R 71 uverejnené v zošite 8/2018 Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky).

23. Pojmom ustálená prax dovolacieho súdu sa zaoberalo aj uznesenie najvyššieho súdu z 31. 10. 2017 sp. zn. 6 Cdo 129/2017, ako aj jeho uznesenie zo 6. 3. 2017 sp. zn. 3 Cdo 6/2017, v zmysle ktorých „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú ako judikáty publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj jednotlivu v doposiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali“. S prihliadnutím na čl. 3 CSP do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu treba zahrnúť aj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky a Európskeho súdu pre ľudské práva, prípadne Súdneho dvora Európskej únie. Rozhodnutia súdov iných štátov, a teda ani rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky pod tento pojem nespádajú.

24. Žalovaná v priebehu súdneho konania, a to najmä v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie, ale aj v dovolaní, poukázala na potrebu limitácie výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy. Poukázala na aktuálne znenie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., podľa ktorého výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa odseku 2 nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu, a to aj napriek skutočnosti, že k vzniku škodovej udalosti došlo pred nadobudnutím účinnosti uvedeného ustanovenia. Limitácia výšky náhrady nemajetkovej ujmy bola síce expressis verbis do znenia zákona č. 514/2003 Z. z. zavedená až novelou uskutočnenou zákonom č. 412/2012 Z. z., avšak je potrebné uviesť aj skutočnosť, že súdna prax pri určení výšky tejto náhrady zohľadňuje aj ďalšie právne predpisy, ktoré sú súčasťou právnej úpravy, najmä odškodnenie za poškodenie zdravia alebo spôsobenie smrti už v čase platnosti a účinnosti právneho predpisu, ktorý bol zákonom č. 514/2003 Z. z. nahradený. Na podporu tohto tvrdenia žalovaná uviedla rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 MCdo 15/2012, ktoré označilo za hmotnoprávny predpis určujúci limity náhrady nemajetkovej ujmy zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, pričom konštatoval, že nie je možné osobám domáhajúcim sa náhrady nemajetkovej ujmy priznávať vyššie alebo porovnateľné sumy ako v prípadoch, ak bola trestným činom spôsobená smrť alebo ujma na zdraví. Žalovaná ďalej v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu z 27. 4. 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005, podľa ktorého priznávanie premrštených súm by mohlo viesť k bezdôvodnému obohacovaniu a dokonca by mohlo bagatelizovať niektoré ujmy na iných základných právach. V zmysle § 5 ods. 1 zákona č. 215/2006 Z. z. má pritom poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy, ak bola násilným trestným činom spôsobená smrť. Súd prvej inštancie priznal žalobcovi takmer dvojnásobok toho, čo by dostal poškodený v prípade, ak by bola trestným činom spôsobená smrť. Odvolací súd sa dostatočne nevyšporiadal s uvedenou argumentáciou žalovanej napriek tomu, že išlo o argument, ktorý je pre rozhodnutie podstatný a rozhodujúci. V napadnutom rozhodnutí sa zaoberal iba vylúčením retroaktívnej aplikácie ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. a vôbec nebral do úvahy skutočnosť, že žalovaná sa takejto aplikácie citovaného ustanovenia nedomáhala. Domáhala sa zohľadnenia ustálenej súdnej praxe v otázke primeranosti výšky nemajetkovej ujmy. Súdny neuviedli žiadne rozhodnutie najvyššieho súdu, o ktoré by svoje rozhodnutie v tomto ohľade opreli.

25. Žalovaná v dovolaní správne poukázala aj na rozhodnutie najvyššieho súdu z 24. 7. 2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018, podľa ktorého na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych

predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený takýto nárok podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenil neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z, ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva.

26. Keďže odvolací súd sa nezaoberal a nevysporiadal s podstatnými argumentmi žalovanej (uvedenými v bode 22.) treba vyvodiť, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu jasne a zrozumiteľne nedáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany a nie je ani dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Napadnuté rozhodnutie neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné, keď odvolací súd na argument strany sporu, ktorý je pre rozhodnutie podstatný a rozhodujúci, nedal špecifickú odpoveď - v tomto smere sa odvolací súd vôbec nezaoberal tvrdením žalovanej. Odôvodnenie jeho rozhodnutia tak v celom rozsahu nevysvetľuje, prečo súd rozhodol spôsobom uvedeným vo výroku jeho rozhodnutia.

27. V súvislosti s vytýkaným nedostatkom treba poukázať aj na stanovisko najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, podľa ktorého „nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“ Toto stanovisko je aktuálne a pre súdnu prax použiteľné aj po 1. júli 2016.

28. Z odôvodnení rozhodnutí súdov nižšieho stupňa nevyplýva ani to, prečo súdy ako nemajetkovú ujmu osobitne žalobcovi priznali aj sumu 5.500 € (str. 13 napadnutého rozhodnutia), ktorá skôr predstavuje ušlý zisk žalobcu počas trvania nezákonnej väzby (§ 17 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.) a pri určení jeho výšky treba zohľadňovať iné skutočnosti než tie, ktoré boli zohľadnené v rámci nároku na nemajetkovú ujmu.

29. Na základe vyššie uvedených skutočností dovolací súd dospel k záveru, že námietka žalovanej je dôvodná, keď konanie pred odvolacím súdom (ale aj pred súdom prvej inštancie) je poznačené vadou zmätočnosti, spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu takej intenzity, ktorá odôvodňuje aplikáciu (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016 a zakladá tak prípustnosť i dôvodnosť podaného dovolania v prejednáwanej veci v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Vzhľadom na spôsob rozhodnutia sa dovolací súd ďalšími dôvodmi dovolania žalovanej nezaoberal.

30. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd v zmysle § 449 a § 450 CSP zrušil rozsudok odvolacieho súdu z 19. júna 2018 sp. zn. 5 Co 109/2018 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

31. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.